

Слурденко Д. О. доктор філософії з психології;
Національна академія Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0001-8080-7805>

ОСОБЛИВОСТІ САМОСТАВЛЕННЯ ЯК ЗМІСТОВОЇ СКЛАДОВОЇ САМОВРЯДУВАННЯ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Проаналізовано самоствавлення як центральний момент змістовної складової самоврядування. Наведено результати емпіричного дослідження самоствавлення військовослужбовців НГУ. Зроблено підсумок, що недостатньо сформована загальна здатність до самоврядування пов'язана із необхідністю реалізовувати захисні механізми самоствавлення у військовослужбовців НГУ.

Ключові слова: самоврядування; самоствавлення; самоконтроль; психологічні ресурси; військовослужбовці НГУ.

Вступ. Актуальність проблеми дослідження зумовлена тим, що загальна здатність до самоврядування складає важливу умову ефективного виконання професійної діяльності в складних і нетипових умовах. В результаті бойової психічної травматизації у правоохоронців спостерігаються розвиток стресових станів, виснаження психологічних ресурсів, прояви поведінкових розладів, що зумовлює необхідність визначення можливостей розвитку у військовослужбовців здатності до самоврядування в контексті пережитого ними бойового досвіду. Вивчення змістовних складових самоврядування довело значну роль самоствавлення у процесах самоврядування. Так, сформована здатність до самоврядування передбачає позитивне ставлення до себе на основі високої оцінки актуальних і реалізуємих на практиці знань, вмінь, навичок, яка забезпечує установку на безумовне подолання складної ситуації і виконання поставленого завдання. Сталі особистісні риси тим важливіші для самоврядування, чим більше впевненості в собі вони забезпечують військовослужбовцю НГУ при необхідності діяти в складних умовах.

Теоретичне підґрунтя. Поняття саморегуляції є міждисциплінарним, воно широко використовується в медицині, соціальних та поведінкових, біологічних науках. Спостерігається певна єдність думок дослідників стосовно загального тлумачення поняття саморегуляції, але його обсяги і

зміст відрізняються в залежності від галузей науки чи практики [1, 79].

Б.А. Гунзунова зазначає, що в процесі саморегуляції можна виокремити різні суб'єкти: організм (регуляція різних станів, процесів, дій, яка реалізується в ході психічної активності самого організму); людина (психічна саморегуляція завдяки впливу на себе як об'єкт за допомогою слів і психічних образів); особистість (саморегуляція як процес організації особистістю власної поведінки, що обумовлюється результатами самопізнання і емоційно-ціннісного самоствавлення). Можливими об'єктами саморегуляції виступають реакції, стани, процеси, дії, вчинки, діяльність, мотивація, життєдіяльність тощо [2, 317].

У якості змістовно-психологічних особливостей саморегуляції використовувалися показники самоствавлення, інтелектуальні і емоційно-вольові риси особистості, професійна мотивація та конкретні інструменти для подолання складних життєвих ситуацій – копінги [3, 227]. Так, самоствавлення є структурою особистості, яка пов'язана із ступенем задоволення значущих потреб особистості та функцією самореалізації особистості. Її складна структура («Самоповага», «Аутосимпатія», «Очікування ставлення інших», «Самоінтерес») на думку розробника методики «Самоствавлення» В.В. Століна дозволяє підтримувати звичний рівень позитивності самоствавлення та активності

людини попри пережиті невдачі, несприятливі умови для задоволення значущих потреб особистості [4, 184].

Методи дослідження. В роботі використано емпірико-теоретичні методи дослідження: статистичний аналіз, опитування, кластерний аналіз за загальними показниками, аналіз та синтез тощо.

Результати і обговорення

В дослідженні взяли участь 420 військовослужбовців НГУ (трохи менше ніж по 100 осіб з кожного ОТО – Південне, Північне, Східне, Західне та Центральне ОТО). У виборці представлено офіцери та військовослужбовці військової служби за контрактом – від рядового до підполковника. Співвідношення офіцерів та військовослужбовців військової служби за контрактом – близько 10% та 90%. Вік учасників дослідження від 21 до 45 років.

Припускаючи, що під час участі у бойових діях актуалізуються процеси самоврядування, і, відповідно, бойовий досвід істотно впливає на формування особливостей самоврядування, вибірку військовослужбовців НГУ було розділено на дві групи дослідження за показником наявності офіційного статусу «учасника бойових дій»:

1 група – військовослужбовці, які не мають офіційного статусу учасника бойових дій – 206 осіб;

2 група – військовослужбовці, які мають офіційний статус учасника бойових дій, – 214 осіб.

Попередній статистичний аналіз показав, що показники в групах не є однорідними. Проведений кластерний аналіз за загальними показниками («Загальний показник травматичності бойового досвіду», «Загальний показник здатності до самоврядування», «Інтегральний показник самоставлення», усі шкали методики Р.Б. Кеттела, «Загальна активність», усі шкали методики СОРЕ, «Загальний показник життєстійкості», «Інтегральний показник психологічної безпеки особистості», «Загальний показник стійкості до бойової психічної травматизації») дозволив виділити

у кожній групі по дві відносно рівні (під)групи. Одна з яких має високі показники за шкалами, що описують загальну здатність та ефективність самоврядування і умовно може бути позначеною, як (під)група зі сформованою здатністю до самоврядування, а інша – значно нижчі – підгрупа із недостатньо сформованою здатністю до самоврядування.

Так, у першій групі було виділено групу 1.1, до якої увійшло 84 військовослужбовця; з них майже 90% належать до рядового та сержантського складу і лише 11,90% – старшини та прапорщики. До цієї групи не увійшло ні одного офіцера. За загальними показниками, використаними в кластерному аналізі, у цій групі здатність до самоврядування є недостатньо-сформованою.

До групи 1.2 увійшло 122 військовослужбовця НГУ; з них 5,74% – офіцери; 20,49% – старшини та прапорщики; 73,77% – рядовий та сержантський склад. Група 1.2 – має сформовану здатність до самоврядування.

До групи 2.1 віднесено 110 осіб: 3,64% – офіцери; 18,18% – старшини та прапорщики; 78,18% – рядовий та сержантський склад. За показниками кластерного аналізу – у цій групі недостатньо сформована здатність до самоврядування.

У групу 2.2 увійшло 104 особи; з них 20,19% – офіцери; 22,12% – старшини та прапорщики; 57,69% – рядовий та сержантський склад. Ця група має високі показники здатності до самоврядування і його ефективності.

Оцінка загальної здатності військовослужбовців НГУ до самоврядування проводилась за допомогою опитувальника «Здатність до самоврядування» (автор Н.М. Пейсахов). Для дослідження особливостей самоставлення використана методика «Самовідношення» (автори В. В. Столін, С. Р. Пантілеєв).

В таблиці 1 наведено специфіку показників самоставлення у досліджуваних групах військовослужбовців НГУ.

Показники самоствалення у військовослужбовців НГУ (в умовних одиницях)

	Шкали	Військовослужбовці НГУ, які не мають статусу УБД		Військовослужбовці НГУ, які мають статус УБД	
		група 1.1	група 1.2	група 2.1	група 2.2
1	Інтегральний показник самоствалення	70,71±18,34	92,22±10,40	73,68±19,16	95,28±4,09
2	Самоповага	61,14±23,37	89,82±14,32	65,85±23,87	94,78±7,30
3	Аутосимпатія	61,94±20,98	78,96±17,29	66,32±22,05	84,62±12,06
4	Очікування позитивного ставлення інших	30,20±24,68	65,23±22,34	39,75±26,22	71,98±17,49
5	Самоінтерес	51,80±30,14	72,43±27,07	53,14±29,92	77,01±24,49
6	Самовпевненість	58,63±22,86	86,71±13,28	60,02±25,25	88,35±13,55
7	Очікування ставлення інших	35,23±25,19	66,46±23,06	45,91±28,73	74,01±20,07
8	Самоприйняття	57,61±29,26	83,74±17,37	61,78±29,99	87,50±14,26
9	Самокерівництво	57,68±22,06	67,24±17,70	62,50±19,20	74,58±14,38
10	Самозвинувачення	52,78±28,29	43,07±26,38	45,57±28,97	37,11±18,24
11	Самінтерес	44,94±27,44	71,05±23,42	49,96±29,16	79,75±20,76
12	Саморозуміння	71,14±22,05	82,75±16,55	70,52±23,24	87,25±13,47

Як видно із наведених даних, показники груп 1.2 та 2.2 є значно вищими, ніж у групах 1.1 та 2.1. При цьому, розбіжності між 1.1 та 2.1 є менше вираженими, ніж у першій парі – групах 1.2 та 2.2.

Якщо говорити більш конкретно, то у військовослужбовців НГУ груп 1.2 та 2.2 загальні показники самоствалення є високими, а у групі 2.2 ще й досить рівними (мають менші показники стандартного відхилення) – 92,22±10,40 та 95,28±4,09. У структурі самоствалення в цих групах показники «Самоповаги» переважають над показниками «Аутосимпатії», що свідчить про неактуальність описаних вище компенсаторних механізмів. Військовослужбовці НГУ обох груп більше орієнтовані на саморефлексію, ніж на зовнішнє оцінювання. При цьому потрібно зазначити, показники групи 2.2 практично за усіма показниками самоствалення є вищими, ніж у військовослужбовців НГУ групи 1.2, що свідчить про їх більшу впевненість в собі, більшу здатність зберігати активність у несприятливих умовах самореалізації. Виключення становлять показники за шкалами «Самоінтерес» та «Самовпевненість». Проте, причини відсутності статистично значущих розбіжностей різні – показники за шкалою «Самоінтерес» в обох групах є досить неоднорідними (більше значення стандартного відхилення), показники за шкалою «Самовпевненість» в обох групах

досить подібні. Зазначимо, що такі високі показники «Самовпевненості» у групі 1.2, як і в групі 2.2, на фоні їх менших показників самоповаги (оцінки своїх знань, вмінь, навичок) може бути наслідком більшої простоти їх знань і, відповідно її більшої абстрактності, меншої перевіреності на практиці.

В обох групах – 1.1 та 2.1 показники самоствалення є дещо меншими, ніж у вищеописаних групах. Крім того, у них показники «Самоповаги» практично дорівнюють показникам «Аутосимпатії», що свідчить про дію компенсаторних механізмів у структурі їх самоствалення, про фрустрацію їх ставлення до своїх знань, вмінь навичок. Обою цих групах відзначаються низькі показники «Очікування позитивного ставлення інших», які в групі 1.1 можна назвати критично низькими – 30,20±24,68. В цій групі найменші серед усіх показники «Самокерівництва» (57,68±22,06) та найбільші серед усіх – показник «Самозвинувачення» (52,78±28,29). Можна припустити, що ці військовослужбовці усвідомлюють свою, так би мовити, «нікчемність», як наслідок недостатності професійної підготовки та досвіду («Самоповаги»), – вони не здатні самостійно ухвалювати рішення про (професійні) дії; потребують допомоги і контролю з боку оточення; на них складно покластися товаришам по службі. Можна припустити,

Питання психології

що необхідність здійснювати піклування про них знижує колективну здатність до самоврядування військовослужбовців; їх здатність ефективно колективно виконувати поставлені завдання в складних (екстремальних, бойових) умовах.

Для уточнення цих даних, розглянемо кореляційні взаємозв'язки само ставлення зі структурними компонентами самоврядування. Ці данні наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Показники взаємозв'язку шкал «Самоствавлення» з загальним показником «Здатності до самоврядування» у військовослужбовців Національної гвардії України

	Шкали	Військовослужбовці НГУ, які не мають статусу УБД		Військовослужбовці НГУ, які мають статус УБД	
		група 1.1	група 1.2	група 2.1	група 2.2
1	Інтегральний показник самоствавлення	0,33**	0,35**	0,32**	0,30**
2	Самоповага	0,31**	0,47**	0,39**	0,25*
3	Аутосимпатія	0,34**	0,30**	0,39**	0,12
4	Очікування позитивного ставлення інших	0,38**	0,29**	0,48**	0,10
5	Самоінтерес	0,34**	0,26**	0,33**	0,06
6	Самовпевненість	0,36**	0,32**	0,44**	0,06
7	Очікування ставлення інших	0,42**	0,21*	0,41**	0,31**
8	Самоприйняття	0,39**	0,30**	0,37**	0,23*
9	Самокерівництво	0,07	0,31**	0,22*	0,16
10	Самозвинувачення	-0,05	-0,03	-0,06	0,02
11	Самінтерес	0,28*	0,40**	0,27**	0,02
12	Саморозуміння	0,04	0,15	0,26**	0,32**

Примітки: * $p \leq 0,1$; ** $p \leq 0,05$; *** $p \leq 0,01$.

Як бачимо і з наведених даних за показниками взаємозв'язків загальної шкали «Здатності до самоврядування» зі шкалами «Самоствавлення» групи практично не відрізняються одна від одної, за виключенням групи 2.2.

Так, в групі 2.2 шкали самоствавлення (зокрема, шкали «Самоповаги», «Аутосимпатії», «Очікування ставлення інших» та супідрядні ним) у негативно пов'язані із шкалою «Аналіз протиріч» (див. данні таблиці В.6). Інші шкали самоствавлення, хоча переважно і мають позитивні зв'язки із шкалами «Здатності до самоврядування», проте, більшість із них не виходить за межі слабких. Найбільш щільними позитивними зв'язками в цій групі встановлено між шкалами «Цілепокладанням» та «Самоприйняттям» ($r=0,32$, $p \leq 0,01$); «Прийманням рішення» та «Очікуванням ставлення інших» ($r=0,33$, $p \leq 0,01$); між шкалами «Корекцією» і «Саморозумінням» ($r=0,28$, $p \leq 0,01$) та «Очкуванням ставлення інших» ($r=0,28$, $p \leq 0,01$). Ці зв'язки також відбиваються і на більш загальному рівні (на рівні загальних шкал). Як бачимо, в цій групі здатність до

самоврядування тим більша, чим більш погодженою (несуперечливою) є система самоствавлення (прийняття себе, розуміння себе, «вписання» у взаємодію з іншими). Саме досягнення внутрішньої несуперечливості дозволяє цим військовослужбовцям НГУ підтримувати зовнішню активність в супереч обставин, підтримувати логічність (доцільність) їх дій у несприятливих умовах. І можливо, за цих умов, слабкість зв'язків можна проінтерпретувати, як ще один засіб уникнення ригідності, сталості системи, як джерела виникнення протиріч; гнучкість структури забезпечує відкритість змінам, побудову несуперечливого внутрішнього образу. Незначна кількість помірних зв'язків між шкалами «Самоствавлення» та «Здатності до самоврядування» також може свідчити про загальну незначну залежність самоствавлення військовослужбовців НГУ групи 2.2 від обставин їх самореалізації, сприятливості умови, в яких ними досягають поставлені цілі.

У військовослужбовців НГУ групи 1.1, навпаки, шкала «Аналіз протиріч» має найщільніші позитивні зв'язки з такими

шкалами самоствавлення, як «Самоповага» ($r=0,37$, $p\leq 0,01$) (та підлеглий їй «Самовпевненість» ($r=0,37$, $p\leq 0,01$) та «Очікування позитивного ставлення інших» ($r=0,33$, $p\leq 0,01$). Інша оцінна шкала самоврядування – «Критерії оцінки» – є пов'язаною із шкалою «Аутосимпатія» ($r=0,30$, $p\leq 0,01$) та підлеглою їй шкалою «Самоприйняття» ($r=0,43$, $p\leq 0,01$), які, як вже вказувалось вище, знаходяться у компенсаторних стосунках із шкалами самоповаги. Таким чином, у цій групі складається ситуація, коли актуальна ситуація оцінюється за допомогою актуальних (тим що в даний період часу освоюються, професійних) знань, а при оцінюванні вчинених дій – використовуються попередні. Така структура досить цікава – по-перше, через те, що описує дію захисних механізмів, коли при усвідомленні власної невідповідності новій ситуації, оцінка реалізованих дій відбувається на основі минулих стандартів (досягнень); по-друге, самоствавлення цих військовослужбовців НГУ на значному рівні корелює лише з тими аспектами самоврядування, які стосуються оцінної, а не продуктивної діяльності, що підкреслює пасивне ставлення (позицію спостерігача) військовослужбовців НГУ групи 1.1 до досягнення поставлених завдань у складних умовах.

У військовослужбовців НГУ групи 1.2 найбільш щільно зі шкалами самоврядування пов'язані шкала «Самоповаги» (вона на помірному рівні та щільніше корелює із «Прогнозуванням» ($r=0,33$, $p\leq 0,01$), «Цілепокладанням» ($r=0,34$, $p\leq 0,01$), «Критерієм оцінки» ($r=0,33$, $p\leq 0,01$), «Прийманням рішення» ($r=0,63$, $p\leq 0,01$) та «Корекцією» ($r=0,35$, $p\leq 0,01$)) та шкала «Самоінтересу» (рівень безпосередніх дій на адресу власного Я) (яка помірно корелює із «Прогнозуванням» ($r=0,34$, $p\leq 0,01$), «Цілепокладанням» ($r=0,34$, $p\leq 0,01$), «Плануванням» ($r=0,31$, $p\leq 0,01$), «Корекцією» ($r=0,34$, $p\leq 0,01$)).

Із шкал методики «Здатність до самоврядування» у військовослужбовців НГУ групи 1.2 найбільш щільно зі самоствавленням пов'язані такі шкали, як «Приймання рішення» (вона помірно

корелює із «Самоповагою» ($r=0,63$, $p\leq 0,01$) та супідрядній їй шкалами «Самокерівництва» ($r=0,43$, $p\leq 0,01$) та «Саморозуміння» ($r=0,42$, $p\leq 0,01$) зі шкалою «Очікування позитивного ставлення інших» обох рівнів ($r=0,42$, $p\leq 0,01$ та $r=0,30$, $p\leq 0,01$ відповідно)) та «Корекції» (яка помірно корелює із «Самоповагою» ($r=0,35$, $p\leq 0,01$) та супідрядній їй шкалі «Самовпевненості» ($r=0,36$, $p\leq 0,01$), зі шкалами «Очікуванням позитивного ставлення інших» обох рівнів ($r=0,32$, $p\leq 0,01$ та $r=0,38$, $p\leq 0,01$ відповідно) та шкалою «Самоінтересу» ($r=0,34$, $p\leq 0,01$)).

Це дозволяє припустити, що у військовослужбовців НГУ групи 1.2 процес самоврядування пов'язаний із усвідомленням (оцінкою, рефлексією) наявних актуальних знань, вмінь, навичок; причому, можливість їх реалізації на практиці (коли військовослужбовець має можливість самостійно приймати рішення про дії) позитивно відбивається на у самоствавленні. Проте, при прийнятті рішення та необхідності здійснити корекцію вихідного плану, військовослужбовці НГУ групи 1.2 орієнтовані на зовнішню допомогу, підказку. Такі данні підкреслюють, що військовослужбовці НГУ групи 1.2 лише навчаються діяти у небезпечних умовах.

Досить цікавими є зв'язки шкал методики «Здатність до самоврядування» зі шкалами, що описують самоствавлення у групі 2.1. Так, практично усі зв'язки помірного рівня зосереджені навколо двох шкал самоврядування – «Приймання рішення» (на помірному рівні корелює із більше ніж 80% шкал методики «Самоствавлення») та «Самоконтроль» (корелює із «Самоповагою» ($r=0,36$, $p\leq 0,01$) і супідрядній їй шкалою «Самовпевненості» ($r=0,38$, $p\leq 0,01$), «Очікуванням позитивного ставлення інших» обох рівнів ($r=0,39$, $p\leq 0,01$ та $r=0,34$, $p\leq 0,01$ відповідно) та шкалою «Аутосимпатії» ($r=0,35$, $p\leq 0,01$)). Такі особливості взаємозв'язків можуть свідчити, що у військовослужбовців групи 2.1 приймання рішення і самоконтроль, як складові процесу самоврядування «зав'язані» на самоствавленні, тобто вольові зусилля в процесі самоврядування спрямовуються саме на «Я», а не на об'єкти зовнішнього світу.

Питання психології

Вивчення самоствалення у військовослужбовців НГУ виділених груп дозволяє говорити про наступне:

- військовослужбовці НГУ зі сформованою здатністю до самоврядування – група 2.2 та 1.2 – мають високі показники самоствалення, які будуються на основі впевненості в собі, в своїх знаннях, вміннях навичках (на основі високих показників «Самоповаги»).

Проте, у військовослужбовців НГУ групи 1.2 на відміну від військовослужбовців НГУ групи 2.2, ця впевненість в собі є більш абстрактною (гіпотетичною), менше перевіреною практикою самореалізації;

- у військовослужбовців НГУ групи 2.2 здатність до самоврядування тим більша, чим більш погодженою (несуперечливою) є система їх самоствалення (прийняття себе, розуміння себе, «вписання» у взаємодію з іншими). Саме досягнення внутрішньої несуперечливості дозволяє цим військовослужбовцям НГУ підтримувати зовнішню активність в супереч обставин, підтримувати логічність (доцільність) їх дій у несприятливих умовах. Їх структура самоврядування є гнучкою, відкритою до змін обставин; а їх самоствалення мало залежить від безпосередніх умов самореалізації, досягнення поставлених цілей;

- у військовослужбовців НГУ групи 1.2 процес самоврядування пов'язаний із усвідомленням (оцінкою, рефлексією) наявних актуальних знань, вмінь, навичок; причому, можливість їх реалізації на практиці (коли військовослужбовець має можливість самостійно приймати рішення про дії) позитивно відбивається на у самостваленні. Проте, при прийнятті рішення та необхідності здійснити корекцію вихідного плану, військовослужбовці НГУ групи 1.2 орієнтовані на зовнішню допомогу, підказку. Такі данні підкреслюють, що військовослужбовці НГУ групи 1.2 лише навчаються діяти у небезпечних умовах;

- у військовослужбовців НГУ з менш сформованою здатністю до самоврядування – групи 1.1 та 2.1 – самоствалення є більш скомпенсованим і його позитивність підтримується за рахунок успішності проходження минулого етапу самореалізації («Аугосимпатії»). Можна припустити, що

вони реалізують загальну (а не специфічну для бойових умов) здатність до самоврядування.

Причому у військовослужбовців НГУ групи 1.1 це відбувається через недостатній професійний (бойовий) досвід, а у військовослужбовців НГУ групи 2.1, через його травматичність (нездатність прийняти травматичний досвід участі в бойових діях). Військовослужбовці НГУ групи 1.1 усвідомлюють свою слабку професійну підготовку, свою слабку здатність самостійно ухвалювати рішення про (професійні) дії, свою нездатність бути підтримкою для товаришів по службі. Вони відчувають певну провину з цього приводу («Самозвинувачення»);

- у військовослужбовців НГУ групи 2.1 приймання рішення і самоконтроль, як складові процесу самоврядування «зав'язані» на самостваленні, тобто вольові зусилля в процесі самоврядування спрямовуються саме на «Я» (на себе), а не на об'єкти зовнішнього світу; вони зосереджені на завданні пережити ситуацію, а не на виконанні поставленого завдання. Цей процес аналогічний (чи є окремим випадком більш широкого процесу) використанню емоційно-орієнтованих копінгів в ситуації, яка суб'єктивно сприймається як нездоланна;

- у військовослужбовців НГУ групи 1.1 взаємозв'язки самоствалення і здатності до самоврядування дозволяють описати не лише дію захисних механізмів самоствалення від переживання власної невідповідності ситуації (використання різних критеріїв для оцінки своєї відповідності ситуації і своєї успішності в ній), а й підкреслити пасивне ставлення (позицію спостерігача) до самоврядування, до виконання поставленого завдання в ускладнених (екстремальних, бойових) умовах.

Висновки. Вивчення змістовних складових самоврядування довело значну роль самоствалення у процесах самоврядування. Так, сформована здатність до самоврядування передбачає позитивне ставлення до себе на основі високої оцінки актуальних і реалізуємих на практиці знань, вмінь, навичок, яка забезпечує установку на безумовне подолання складної ситуації і виконання поставленого завдання. Сталі особистісні риси тим важливіші для самоврядування, чим більше впевненості в

Питання психології

собі вони забезпечують військовослужбовцю НГУ при необхідності діяти в складних умовах.

Недостатньо сформована загальна здатність до самоврядування пов'язана із

необхідністю реалізовувати захисні механізми самоставлення, яка не дозволяє піднятися над складною ситуацією, змушує керуватися обставинами, а не метою, професійними цінностями.

Список використаних джерел

1. Сорока А. В. Психологічні особливості здатності до довільного самоврядування девіантної особистості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Психологія*. 2017. № 61. С. 88. URL: <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/view/8221>
2. Цільмак О. М. Професіогенез компетентності фахівців кримінальної міліції: теорія та практика : монографія. Одеса : Одес. держ. ун-т внутр. справ, 2011. 432 с.
3. Цільмак О. М. Психологічні основи особистісного самоврядування. *Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 269.
4. Kolesnichenko O., Larionov S. Professional-personal potential of the head Ministry of internal affairs of Ukraine / Psychological resources of the individual under the conditions of modern challenges : Monograph. Opole, 2020. С. 232.

References

1. Soroka A. V. (2017). Psykholohichni osoblyvosti zdatnosti do dovilnoho samovriaduvannia deviantnoi osobystosti [Psychological features of the ability to arbitrary self-government of a deviant personality]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia Psykholohiia – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Psychology series*, 61, 75-79 (in Ukrainian).
2. Tsilmak O. M. (2011). Profesiogenez kompetentnosti fakhivtsiv kryminalnoi militsii: teoriia ta praktyka : monohrafiia [Professiogenesis of competence of criminal police specialists: theory and practice: monograph]. Odessa: Odessa State University of Internal Affairs (in Ukrainian).
3. Tsilmak O. M. (2020). Psykholohichni osnovy osobystisnoho samovriaduvannia [Psychological foundations of personal self-government]. *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy : u 3 t. : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Legal life of modern Ukraine: in 3 volumes: materials International scientific-practical conf.*, 1, 267-269 (in Ukrainian).
4. Kolesnichenko O., Larionov S. (2020). Professional-personal potential of the head Ministry of internal affairs of Ukraine / Psychological resources of the individual under the conditions of modern challenges : Monograph. Opole, 232.

Summary

*Slurdenko D. O. Doctor of Philosophy in Psychology,
National Academy of the National Guard of Ukraine*

CHARACTERISTICS OF SELF-ATTACHMENT AS A COMPREHENSIVE COMPONENT SELF-GOVERNMENT AMONG THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE MILITARY PERSONNEL

Introduction. *The relevance of the research problem is determined by the fact that the general ability to self-govern is an important condition for the effective performance of professional activities in difficult and atypical conditions. Stable personal traits are all the more important for self-governance, the more self-confidence they provide to a serviceman of the NGU when it is necessary to act in difficult conditions.*

Purpose. *The purpose of the research is the theoretical-empirical study of the peculiarities of the ability of NGU military personnel to self-governance, the development of scientific and practical recommendations for its formation.*

Methods. *Empirical (questionnaires, testing, surveys, in particular methods of psychological diagnosis: questionnaire "Self-attitude", questionnaire "Self-government ability").*

Originality. *For the first time, self-determination is defined as a meaningful component of the structure of the ability of servicemen to self-government.*

Conclusion. *The insufficiently formed general ability to self-govern is connected with the need to implement protective mechanisms of self-attachment, which does not allow to rise above a difficult situation, forces to be guided by circumstances, not by the goal, by professional values.*

Key words: *self-government; self-attachment; self-control; psychological resources; military personnel.*

Recelved/Поступила: 20.11.22.